

NÉPNEVELŐ

A MAGYARORSZÁGI KATH. TANÍTÓSÁG HIVATALOS LAPJA

Kiadja a SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT Budapestben.

<p>Megjelenik minden héten egyszer, vasárnap. Megkapja e lapot minden kath. nép- oktatási intézet egy példányban ingyen. Előfizetési ár: egész évre 6 K. Kéziratokat nem küldünk vissza.</p>	<p>Szerkesztőség és kiadóhivatal BUDAPEST, VIII., Szentkirályi-utca 28. (SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)</p>	<p>A pályázati hirdetéseknel minden egyes szóért, minden közlés után 6 filler fizetendő. Állandó hirdetéseknel nagyobb kedvezmény. Kisebb hirdetésekre külön árszabás. Egész oldal...kor. 50. — Negyed oldal...kor. 15. — Fél oldal... * 28. — Nyolcad oldal * 10. — A díjak előre beküldendők a Szent-István-Társulathoz.</p>
--	--	--

«Ki tanítja és ki tanítsa a magyar népet?»

A fenti hangzatos cím alatt egy röpirat jelent meg, mellyel elárasztották az egész országot. Végig lapozgatva a füzetet minden ember, ki a kulturtörténetről csak halvány fogalommal is bír, azonnal észreveszi, hogy itt a közvélemény meghamisítására törnek, a legkiáltóbb rosszakarattól sem riadva vissza. Mert teljes lehetetlenségnek tartjuk, hogy művelt ember ilyent össze-
 írma celtalanul. Nem is foglalkoznánk e kultúr-
 szörnyszülöttel, ha nem látnók világosan azon
 sötét szándékot, mely a fekete betűk mögött
 lappang: a népet elfordítani Istentől, kiölni a
 hazafiasságot a szívekből és meggyűlöltetni a
 katolikus anyaszentegyházat.

Művelt ember felhaborodással olvassa a szofisztikus, kétszínű ravasz okoskodást, ámde az író és kiadók a nép lelkébe akarják becsémpészni a romlott lelkükben termett maszlagos nadragulyát, mi sikerülni is fog sok esetben, ha a tudatlanság homályába be nem világítunk az igazság fényével. Nekünk papoknak és tanítóknak óriási feladatunk és felelősségünk egyiránt. Nem elég a szószék és a katedra manapság, hanem ki kell mennünk az életbe apostolkodni, mert különben bő aratásuk lesz a fürge lábú gyalogsátánoknak, a nyomor vámszedőinek és az ő sok százezer röpiratukkal jobban behálózák az egyszerű romlatlan magyar népet, mint pók a legyen, jobban kiszívják a vért, mint a piócák. Mindnyájunknak ki kell lépni a küzdő porondra s ha nehéz, verejtékes munkát is kell végeznünk, isteni mesterünk példája buzdítson lankadást nem ismerő munkásságra. Tanítsuk és világosítsuk fel a népet, mert minél felvilágosodottabb, műveltebb lesz a nép, annál kisebb lesz az ámitók aratása. De legfőbb gondunk legyen affelett való gondos örökösünk: *mit olvasnak a faluban?* Irsuk ki az erkölcstelen szemétirodalmat, mosdatlan szájjal egyházat gyalázó röpiratokat, a nemzetközi és forradalomra

lázító fércmunkákat, melyek Magyarország vihogó sirásói. Vagy nem látjuk-e az ilyen szellem és sajtó térfoglalásának hatását? Nem látjuk, mint pusztul az ősi szittyfa faj, a régi birtokok mint eserélnek gazdát, a koldusbottal mint keres új hazát a magyar?

Az egyház egy ezredéven át mivelte a hazában a magyar kulturát s ma is szerető leánya: az iskola. Áldásos munkáját kontár kezekkel rontja le sokszor az ellenség fanatikus dübe, mely vaksággal párosult elfogultságával a jót nem tudja, nem akarja felismerni. Innen magyarázható a fenti röpirat is. Ki ne látná át e címzést, mely így kezd ártatlan ábrázattal a mondanivalóját: «Magyarországnak ma 16.510 népiskolája van. Ez azonban nem szabatos kifejezés. Szabatosan így kell mondanunk: Magyarországon ma 16.510 népiskola áll fenn. Ebből 12.734 népiskola nem az országé; mert entyi iskola van a felekezetek kezében... Aki az egyház számára követeli, az egyház számára tartja fenn a tanítás jogát, az nem akarja azt, hogy a nép művelődjék, hanem azt, hogy a századok óta tartó lelki sötétség belényuljon a huszadik századba is, hogy benne tovább ragyoghassanak az egyház szentjánosbogarai.»

«A ki a népoktatást továbbra is az egyház kezén akarja meghagyni, az nem annyira az egyház barátja, mint inkább a népműveltség ellensége». Ilyen kihívó modorban ír az ismeretlenség homályába burkolódzó szerző, míg majd el kezd sopánkodni a tanítás szelleme miatt, mely a természettudományban mindenütt a keresztet véli feltalálni, a történetet illetőleg pláne szomorú tapasztalatokat szerzett a falusi gyermekekkel való társalgás közben. Ime egy pár szemelvény a «szomorú» eredményről:

- «Ki az első ember a faluban?»
- A báró; ha az nincs itthon, akkor a tisztelendő úr.
- Láttál már nála nagyobb urat?
- Láttam; sokszor jön ide a főbíró úr. Az nagyobb úr. Meg mentek erre tavaly katonák. Meg azután tanultuk az iskolában: A legna-

gyobb ur a világon a király meg a pápa ó Szentsege.

— Ugy-e tanultatok az iskolában történetet is. Mit tanultatok, ki volt a legnagyobb, legjobb ember?

Szavazás: Szent István király, Hunyadi János, Pádusi szent Antal, Matyás az igazságos.

Mire van legnagyobb szüksége az embernek a világon?

A mi szent vallásunkra.

Hát bizony bármint szomorkodik is ön, ismeretlen Kohn-ur, azokban a gyermekekben több bölcsesség volt, mint önben jóakarát. Ha az iskolás gyermek a Duna-Tisza közén a legnagyobb és legjobb férfiaként Weltner Jakabot, Grossmann Miksát említené és a többi jakabrol beszélne így, akkor már csak a volt Magyarországrol beszélhetnénk. De Istennek hála már kezd derengeni s idáig nem fogunk jutni, ha beie is hal X. ur a buskomorságába.

Miután statisztikai adatokkal, amelyek már idejüket multak, becsapja a könnyen hívöket, a felekezeti iskolákat lehordja a sárga földig, így végzi röpiratát:

Az iskolát ki kell venni az egyház kezéböl és ugyanakkor az egyházat, szellemét és embereit ki kell szorítani az iskolából. Az egyház jámbor, alázatos istenfiaikat akar nevelni: ma tanult és munkás emberekre van szüksége a nemzetnek és emberségnek egyaránt. Ilyenket csak a papi befolyásnak az iskolából való kiűzésével lehet nevelni. Ezért jár rossz uton a magyar közoktatási politika, amely államsegéllyel tömi a felekezeteket és pénzt ad az állammal ellenséges érűletű iskolák fenntartására. Nem lesz addig igazi népműveltség, amíg a felekezeti szellemnek, papi befolyásnak katekizmus- és hittan-magoltatásnak helye lesz a népiskolában. Ezért nem elég az iskoláztatást államosítani szervezésében, de fel kell szabadítani a papi szellem kártevó uradma adól is. A hitoktatásnak a templom és nem az iskola a helye. A jó népiskolának nemcsak államinak, hanem felekezeti nélkülinek, ingyenes és mindenkire kötelezőnek is kell lennie. Nagy és az ország fejlődését erősen befolyásó kérdések ezek, amelyeknek kimerítő tárgyalásáról más alkalommal szölnk. Ha nem akarjuk, hogy a magyar nép a mai idők súlyos küzdelmében, keserves versenyében elbukjék, akkor ki kell küzdenünk az állami, kötelező, ingyenes, felekezeti nélküli népiskolát is.

Íde iktattuk e sorokat tájékozasul, hadd lássa, aki látni akar, mint bolonditják, lázítják és izgatják a jó magyar népet. De nem szabad megállni e tények regisztrálásánál, megbotránkozásunk kifejezésénél, mert az efemer munka lenne. Nekünk is akcióba kell lépni: az Országos Katolikus Magyar Iskolaegyesület és a Katolikus Tanügyi Tanács adjanak ki szintén röpiratokat, melyek a katolikus iskolák fontosságát, kulturtörténeti működését és multját tárgyalják röviden, világosan, a nép nyelvén, általános frázisok helyett konkrét tények, statisztikai adatok közlésével. Domborítsuk ki a katolikus iskola speciális jellegét, hogy elérjen minden katolikus ember a kis parasztfiú bölcsességéig. A mi szent vallásunkra van a legnagyobb szükségük. Iskoláink kiállják bátran a versenyt, söt mint a vallásos szellem ápolói az erkölcsi nevelésben legalább is egy fokkal kiemelked-

nek. Vagy csak egy egyszerű kérdést teszök fel: vajjon miért legkeresettebbek még a fővárosban is az apáca-intézetek? Mert a szölnök látják, hogy a kedves növérök teljesen hivatásuknak élnek, odaadó szeretettel csepegtetik a kis leánykák szívébe a vallásos érzelem mellett az igaz hazafiúi érűést. Jól tudja mindenki, hogy a katolikus iskolákban intenzív munka folyik. És sem hivatásszeretet, sem paedagogiai tekintetben azokat kikezdeni nem lehet, azért akarják népszerűtlenné tenni a katolikus iskolákat hazug röpiratokkal. De ez csak fokozza a munkakedvet a katolikus hitvallásos tanítókbán, kiknek vezérelve volt és marad: hit és haza!

Urbányi József.

A gyermek egoizmusa.

II.

Midön a hatéves gyermek az iskolába jön, immorális önzést hoz oda, melyről leszoktatni s azt helyes irányba terelni az iskolai nevelés feladata.

Az egyik első osztályos gyermek kenyeret hozott az iskolába, a másik kért tőle. Mivel nem adott neki, az iskolában alattomban szétörte a kenyeres pajtása palatábláját. Önzésből fakadó károsítás.

Meg volt parancsolva az első osztálybeli tanulóknak, hogy mindegyiknek meglegyen hegyezve a palavesszője. Az egyik gyermek azonban nem tette meg, hanem másik társától vette el a hegyezett palavesszőt s helyébe tette a maga tompa palavesszőjét. Hanyagsága tudatában lévén, magát a kellemetlen következményekből ki akarta menteni, ami csalásra kész-tette.

Künn játszottak a hatéves gyermekek, akik alig jártak két hete iskolába. Az egyik gyermek megverte játszótársát, mert ez lett a lövönnyargaló esendör, pedig ő szeretett volna lovon nyargalni s zsványokat fogdosni. A nagyravágástól ingerelt egoizmus szölte a boszuállást.

Vigyázó volt az egyik hét éves leányka. Ugyanezen osztályba járt egy jómódú fiú, aki a vigyázónak többször ajándékképen selyemeukrot adott. Rendes körülmények között, ha rossz volt, akkor sem írta fel. De megtörtént, hogy összevesztek s akkor a legkisebb hátrafordulásért is legelsőnek olvasta föl a rosszak között.

Elküldtem a boltba egy hét éves II-ik osztályos tanulót, amiért megajándékoztam őt. Ezt néhányszor ismételtém; azután már maga kínálkozott, de nem azért, hogy nekem szívességet tegyen, hanem, mert a saját zsebére dolgozott, ami abból is kitűnt, hogy utóljára semmit sem adtam neki; bizony nem is kínálkozott többé. (Haszonlesés.)

Nyolc éves III-ik osztályos gyermek vigyázósággal volt megbízva. Minthogy nem tanult a legjobban, másra lett ruházva a vigyázóság.

Ezért annyira megharagudott, hogy két napig még iskolába sem ment. E csökönnyösség az «én» nagyratartásából magyarázható.

Az egyik gyermek szép virágvázát hozott az iskolába. A másiknak igen megtetszett s el akarta cserélni egy automata-futókoesival. Azonban az nem adta. Tíz perc alatt valamelyik leverte és eltörött. De örült ennek a szerencsétlenségnek az a gyermek, aki cserélni szeretett volna! Kárörömet nyilvánított, mert az övé nem lehetett.

Két kilenc éves gyermek között egy tintásüveget osztottam ki. Az, akinek nem adtam, szólanul, felfuvalkodya tünt el. Midőn kerestem, pájtásai mondták, hogy azért haragudott meg, mert nem ő kapta az üveget. A gyermekekben a haragot is sokszor az önzés szüli.

Tíz és 11 év körüli gyermekek két napon át többször kiharangoztak egy halottat. Az egyik gyermek kétszer harangozott és ezt a pénzosztásnál ki akarták nullázni azok, akik minden harangozásnál jelen voltak; ámbar igazság szerint, ha nem is annyi, mint a többinek, de mégis bizonyos rész járt volna neki is. Ez is önzés, amennyiben azon voltak, hogy saját maguknak minél több jusson a pénzből.

A legtöbb esetben a gyermek, miután mérlegeli cselekedetének gonoszságát, önzésből hazudik, hogy így kimentse magát.

Egy 11 éves gyermek ok nélkül nagyot ütött az egyik leánykára. A leányka bepanaszolta. A vallomásnál enyhítette a fiú előbbi cselekedetét, ugyanis szerinte csak egy kicsit ért a leányhoz, habár én magam láttam, hogy jót vágott reá.

Amint látjuk, az egoizmus a legkülönbözőbb, egyszersmind a legrosszabb cselekedetekre ragadhatja a gyermeki lelket, úgy viszont direkte kijelenthetjük, hogy nem minden önzés erkölestelen.

Igaz ugyan, hogy az erkölcsös érzés kizárja, lokalizálja az önzést, mert lényegénél fogva önzetlenségből fakad, amely jellemző vonás ellentéte az egoizmusnak; de az is igaz, hogy van nemes önzés is, melyet morális önzésnek nevezhetünk. Mert ha van immorális önzés, úgy kell lenni elentétkép morális önzésnek is. S tényleg vannak az önzésnek morális hajtásai, melyek a lélekben korálgyöngyök, melyek a társadalom hasznára válnak, s csak dicsérhetők.

Nem dicsérendő és követésre méltó-e az iskolás gyermekek között azon iparkodás, hogy sok első tanuló akar lenni? Magukat tekintik és aspirálnak a tanító szeretetére, dicséretére és elismerésére.

Tapasztalhatja az ember, midőn azt kérdezi, ki tudja a leckéjét; hadd lássam, ki a szorgalmas tanuló, felugrálva felelik: én is, én is.

Vagy: elvesztette két leányka az olvasókeresztjét. Fél napra rá az egyik talált egy keresztet s afölött folyt a tusakodás, hogy mindegyik magáénak tulajdonította. Én sem tudtam eldön-

teni, melyik a tulajdonos, azért azt tanácsoltam, hogy valamelyik legyen jószívű és engedjen. Az egyik örömmel vette el a keresztet, a másik azonban sírt. Nemsokára bármennyire ragaszkodott a keresztéhez, ezen szavakkal adta oda a síró leánynak: «Nem az én bűnöm, ha elkívánod, itt van». Saját lelkét akarta megnyugtatni, tehát saját énjét tekintve nemesszivűséget cselekedett.

Hány gyermek csak azért nem teszi a rosszat, hogy jobb legyen, mint a másik: több dicséretet, elismerést kapjon anélkül, hogy meg tudná ítélni a nemes lelket, a jót a maga valójában.

A morális egoizmus megvan a kis gyermekeknel is. A felebarát, a szülő szeretete igazán morális. A kis gyermek is szereti szülőjét. Legtöbbször miért? Mert ez ad neki enni, ez ápolja stb. Nem tudja, mi az önzetlen szeretet, tehát az előbb említettét szereti. Hogy ez így van, tudhatjuk abból, ha a kis gyermek valakit nem szeret, szalad előle és, ha ez a valaki ad neki tetsző tárgyat, ajándékot, akkor örömmel megy karjai közé, maga is bevallja szeretetét.

Ebből világos, hogy az erkölesi önzés is a külsőség hatása alatt kezd csirázni, mely később a lélek önzetlenségévé változik.

Az önzés anyagi alapokon állhat később, felnőtt korban is, de az önzetlenség lelki virtus, sohasem engedi magát az anyagi előnyöktől elragadtatni.

Az erények fundamentuma az önzetlenség, melyet ápolni kell az iskolában. De amint ezt oltogatjuk a gyermekekbe, úgy az önzésnek is adjunk helyet akkor, ha az morális.

Az önzetlen jog-, igazságszeretet és emberszeretet az altruizmus esimborasszói, melyekből, mint nyilvánulatok a részvét, a rokonszenv, igazság, jóság, emberszeretet, erköles csodálatos vonásai sarjadnak ki.

Neveljünk a szősoros értelmében. Mivel az erkölestelen önzés a lélek bacillusa, mivel az önzetlenség és az erkölcsös önzés a lélek ekköve, azért egyrészt ellene, másrészt mellette küzdeni, nevelni elsősorban a lélek gyógyítívével, a vallással lehet legjobban. A vallásosság tudja az emberi szenvedélyeket legyőzni, a miazmás légkörből kiragadni a lelket s annak megfelelő erőt adni.

A lélek ideálját, a jóságos Jézust, helyezzük a gyermekek elé. Az Ő példája legyen nevelésünk sarkköre. Tőle tanulhatja meg legjobban az ártatlan gyermeki lélek az önzetlenséget, az emberszeretetet stb. Példájával, tanításával a szeretet gyöngyvirágait hinti a posványban fetrengő emberi lélekre.

Higgyék el nekem, én mindig ezzel küzdöttem. Szép szóval, tapintattal, szinte könyhullatással állítottam számos, önző gyermek elé édes Üdvözítőnket s nem eredménytelenül. Amint vallásosság lengje át nevelési ténykedé-

sünket a huszadik században, úgy a legnagyobb szeretettel tegyük azt. Félre a durvasággal! Ahol a szép szó nem használ, hiába az erőszak, mert az csak durvábbá tesz. A finomság finomságot szül. E korban finom emberek kel- lenek a társadalomnak. Ha valamely korban szükség volt a vallásos szeretettől átlengett ne- velésre, úgy a mai kor az, amelyben ez elen- gedhetetlenül alkalmazandó.

Természetesen ehhez még a nevelő példája járul. Önzetlenséget tanítsunk tetteinkkel!

Továbbá a reáliák alapján is sokat javítha- tunk, csak ne felejtünk el didaktikai eljárásunk mellett nevelni is. Hány példa van az önzet- lenségre és az erkölestelen önzésre, azt csak az tudja, aki nevelni is akar az iskolában.

Csak röviden és általánosságban mutattam rá az immorális önzés esorbáinak kiköszörülésére. Részletesebben, az egyes variációk, ezek mel- lett más és más módon is javíthatók, amely eljárások a neveléstanban tüzetesen megtalál- hatók.

Adjja Isten, hogy minél több önzetlen em- bert neveljünk az egyháznak, a hazának s a társadalomnak!

Nagyfödemes. *Kerényi (Krein) Rezső.*

EGYESÜLETI ÉLET.

Tanítók gyűlése. A gyergyói róm. kath. tanítóegye- sület m. évi december hó 15-én Ditróban tartotta köz- gyűlését. A gyűlést szentmise előzte meg, melyet *Takó* János főesperes-plébános mondott. *László* Dénes elnök beszédében a most diesőségesen kormányzó X. Pius pápa jubileumának alkalmából e nagy egyházfejedelm nevelésügyi tevékenységét tárja föl s atyai hajlandóságát a népek tanítói iránt meleg szavakkal jellemezvén, a gyűlést megnyitja. A szép és tanulságos megnyitót *Takó* János egyházi tanfelügyelő mondott köszönetet. A gyűlés udvozli *Balló* István kir. tanfelügyelőt, ki el- jött a gyűlésre, *Dávid* Lajos szárhegyi szerzetesrendű tanító tartott rövid, de tanulságos felolvasást X. Pius pápáról. A P. *Dávid* Lajos kedves emlékü fölolvása által előkészített lelki hangulat hatása alatt a gyűlés tagjai elénekelték a pápai himnuszt, utána pedig a magyar nemzeti himnuszt. Gyakorlati tanítást tartottak: *Adam* Polixena az V. leányosztályban a történelemből; ismertette Szent Erzsébet élettörténetét. *Péters* Sándor a számtanból a népiskola II. osztályában a tízesek és egyesek összeadását ismertette, mit az alkalmazott tízes és egyes kockákkal — a *Józsa* Sándor-féle módszer szerint — oly kézzelfoghatólag szemléltetett s mutatott be gyakorlatilag, hogy a tanulók könnyen felfogták a tanítás anyagát. Bírálták *Horváth* Mihály alfalvi tanító és *Sászár* Ilona tanítónő. Az I. osztályban *Barabás* Eleonora az írás-olvasásból a «gy» betűt ismertette fonomikailag. Jelenlevők a tanításokról elismeréssel szól- tak. Rövidebb vita fejlődött ki a tanításoktól függetlenül a fonomika és hangzótag-írva-olvasás méltatása fölött, melynél a vélemények eltérők voltak itt is, mint általában a tanítók között. *Sántha* Albert «A tanítók egészségügyéről» tartott felolvasást. Javaslatot terjesztett elő, hogy az egyesület keresse meg Csikvármegye törvényhatóságát, hogy ez bizonyos alapot terem- sen, melynek kamataiból egészségüket fürdőben kereső tanítók segélyeztessenek. Azután ifj. *Józsa* Sándor a «Madárvédelemről» tartott szabad előadást. Bevezetésül a madarak rendkívüli nagy hasznát tuntette fel, majd a madarak védelmezésének módozatait esetelte. Gy-

korlatilag is bemutatta a különféle madárvédelem, etető stb. eszközöket. A gyűlés kimondta, hogy az egyesület tagjai a felnőttek vasárnapi oktatására szívesen vállal- koznak, csak rendeletileg tiltassa be a vármegye tör- vényhatósága a vasárnapi koresmai italmérést. Gyűlés után az ujonnan épült palotaszertű és a mai kor igényei szerint berendezett, felszerelt iskolaépületet tekintették meg. Rend. példás tisztaság volt mindenütt. A tanítók, tanulók, iskolaszóga teendői, mint iskolai törvények ott függöttek a falon. A kézi munkának (agyag, fa és papír) külön tanítási terme van. A gyermekek munkája külö- nösen feltűnést keltett. E mintaiskola dícséretére válik a hatóságoknak úgy mint a buzgó tanítóknak.

Ertesítés. Ez uton értesitem az alsó- és felsőjász- sági kath. tanítókör tagjait, hogy tantestületünk kidol- gozásra a következő tételt ajánlja: «*Mit tehet az iskola az alkoholizmus megállítására?*» Jutalma a Hebrony Kálmán fényszarui plébános ur által e célra felajánlott 20 korona. Az idegen kézzel írott dolgozatok 1909. év márc. 1-ig Szabó Ferenc egyesületi alelnökhöz Jász- apáti-ba küldendők. Legeza Mihály oszt. tanító.

Pályázati hirdetés. A «Sopronvidéki róm. kath. Néptanítóegyesület» a következő tétel kidolgozására hir- det pályázatot: «*Hogyan készítsük elő a III. osztály tanulóit az ősszel rendezendő kirándulásra és hogyan beszéljék meg e kirándulást a rákövetkező földrajz-órán?*» Első díj 60 kor., második díj 40 kor., harmadik díj 20 kor. Pályázhat az egyesület minden tagja. A lehető- leg idegen kézzel írt és jeligés pályamunka legalább 1 1/2 és legfeljebb 2 1/2 írott ívre terjedjenek és a lepe- sételt, a szerző nevét magában rejtő jeligét levélkével együtt legkésőbb 1909. évi május hó 15-ig az egyesület elnökéhez, Lehner Mihály elemi iskolai igazgatóhoz Sopronba küldendők. Sopron, 1908. évi november hó 20-án. *Lehner* Mihály elnök. *Kéthy* József főjegyző.

IRODALOM.

A Szent-István-Társulatnak az 1908—9. iskolaévre érvényes hivatalos tankönyvjegyzéke kívánatra ingyen és bérmentve haladéktalanul megküldetik. Tartalmazza az elemi és felsőbb nép- és polgári iskolák, tanítóképzők és egyéb oktatási intézetek használatára egyházhatalósá- gilag és miniszterileg is engedélyezett tanköny- veket és tanszereket.

A Tanítók Évkönyvének újabb köte- téről. Örömmel jelentjük kedves kartársaink- nak s a neveléstudomány iránt érdeklődőknek, hogy a múlt évben oly általános tetszéssel fogadott és oly páratlan sikerű *Tanítók Év- könyve* a folyó évben folytatódni fog. Az 1909—10. iskolaévre szóló e második kötet június havá- ban kerül ki a sajtó alól s nivó és belső érték tekintetében semmivel sem fog elmaradni az első kötet mögött, sőt a tartalom gazdagsága, változatossága s a könyv gyakorlati használ- hatósága szempontjából azt tulszárnyalni is igyekszik. Az Évkönyv a jelen évben is azt az életerőtől duzzadó, egészséges, katolikus és nemzeti szempontból egyedül jogosult reform- pedagógiát fogja hirdetni, mely a neveléstudo- mányt a szociológia egyik jelentékeny részévé avatja s az iskolát az életreható intézmények legbecesebbjévé lépteti elő. Ilyen irányban és szellemben munkálkodik az Évkönyv számára legkiválóbb tudósaink színe-java. Az illusztris munkatársak fáradozása azonban csak akkor

mindazonáltal meg kell engedni, hogy abban minél előnkebben résztvegyen, mert ezzel minden egyesület illemossági szempontból is tartozik az államnak felügyelői kirendeltjével szemben. *Rendelkező hatalmat azonban, valamint ahogy a felekezeti tanítóknak, azoképpen a felekezeti egyesületen sem gyakorolhat.*

2. A vármegye kir. tanfelügyelője a tantervet és órarendet minden tanévben bekövetelheti, de *közvetlen soka, hanem csak az egyházhatóság révén* Közvetlenül érintkezhetik ugyan az iskolaszékekkel, de rendelkezőleg soka. Erre csak az egyházhatóság jogosult. Ha tehát a kir. tanfelügyelő beküldetni óhajtja a tantervet és órarendet, azt csak az egyházhatóság közvetítésével teheti meg. Hogy minek minden évben a tantervet és órarendet bemutatni, azt nem értem, ha csak esetleg változás nem történt. Bosszantásnak kitűnő mód, de semmiképpen sem méltányos eljárás a tanítóval szemben. Ha azonban a tanterv időközben módosulást szenvedett, a tanító érdekeinek megvédése céljából is köteles a módosított lecke-tervet megfelelő számú példányban az iskolaszéknek és viszont az iskolaszékkel a többi hatóságnak bemutatni, de immár első sorban az egyházhatóságnak s az ő jóváhagyása után a kir. tanfelügyelőnek.

Egyébként a tantervnek minden évben újból való beküldése egyenesen nevetséges. A tantervet és ezzel kapcsolatban az órarendet elbírálni komoly tanulmány tárgya lévén, nagy időt kívánó munka! Azt elbírálni, összehasonlítani, kijavítani nem oly könnyű ám, mint néhányan gondolják. Hát egy vármegyére terjedőleg, ha megyénként csak 300 tanuló tantervét veszem is alapul. A jó lecke-terv elkészítése nagy és lelkiismeretes munkát kíván, hát annak felülbírálása és okadatolása, hogy miért jó vagy rossz? Ha pedig elkészítése és felülbírálása nem lelkiismeretes történik, akkor veszedelmesen felületes mindakettő.

3. A plébános, mint az iskola első hatóságának képviselője, igemis folytathat a kir. tanfelügyelővel hivatalos levelezést, de csak oly jelentőségű ügyekben, amelyekhez külön egyházhatósági intézkedés nem szükséges. Egyebekben a plébános mindenkor és elsősorban egyházhatóságával köteles érintkezni, ha csak egyébként egyházhatósági meghatározása nincs.

4. A kir. tanfelügyelő a kath. iskoláknál működő tanítókkal szemben semmi néven nevezendő rendelkezési hatalomra, jogkörre valló hivatalos levelezést nem folytathat. A kath. tanító teljesen az egyházhatóság jog- és hatáskörébe tartozik, *vele szemben a kir. tanfelügyelő egyáltalán nem rendelkezhetik.* Ha baja van, följelentéssel élhet akár az egyházhatóságnál, akár a miniszternél. A tanító az egyház alkalmazottja, mint ilyen fölött az állam felügyeletet gyakorol és ezen természetesen jogát gyakorolhatja is, de alkalmazottjának a kath. tanítóval szemben nincs megadva a rendelkezési hatalom. E tekintetben a miniszter is mindenkor az egyháznak jogkörét tiszteletben tartotta és tartja is. Amiből azonban minden kétséget kizárólag nyilvánvaló, hogy a vármegye kir. tanfelügyelőjének nincs joga a tanítót bárhová berendelni, ha mindjárt a főispán tiszteletére is. Meghívni meghívhatja, de a tanító a megjelenésre azért nincs kötelezve.

Az a kir. tanfelügyelő, aki ilyen tenni megkísérel, az nincs tisztában jog- és hatáskörével.

Bertalan Vince.

VEGYESEK.

Tanszereket és teljes iskolai berendezéseket jutányosan és előnyös fizetési feltételek mellett szállit s költségvetésekkel kezséggel szolgál a Szent-István-Társulat könyvkiadói hivatala és könyvkereskedése r. t. Budapesten.

Apponyi a népoktatásról. A klevelandi The Hungarian American Federation első száma Apponyi Al-

bert minisztertől hazai elemi oktatásunkról ismertetést közöl. A miniszter tájékoztatást nyújt a hazai népoktatás irányító elvekről. Kijelenti, hogy hazánk a hagyományok országa, ahol a reformok a szerves fejlődés folyamán történnek. A történeti fejlődés védi hazánkban a tanítás szabadságát, így a hitfelekezeti oktatást is. De a józan ész és a hagyományokhoz való ragaszkodás egyaránt azt kívánják, hogy megmaradjunk a teljesen szabad tanításnál, ezért az állam nemcsak hogy nem bántja a felekezetek iskoláit, hanem támogatja is azokat: ezzel szemben a legfőbb felügyeleti jogon ügyel arra, hogy azok a főcél felé törekedjenek: a nemzeti haladás felé. Azt mondja a miniszter és ezt jól jegyezzük meg: Az egyházak forrásai ki vannak merítve s új iskolák alapítása most már csaknem kivétel nélkül az állam feladata lesz. Ez intelem. E fölött gondolkozunk, mert ha az egyházi iskolák fejlesztéséhez forrásokról nem gondoskodunk, akkor iskoláink fokról fokra jutnak az állam karjaiba minden törvényes erőszak nélkül.

Zichy gróf pécsi püspök a kath. tanítókhöz. Az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács elnöksége hódoló tisztelettel üdvözölte az új év alkalmával Zichy Gyula gróf pécsi püspököt, mint a Magyarországi Kath. Tanító Országos Bizottságának védő-elnökét. A magyar kath. tanítószög nevében kifejezett ezen üdvözlésre a főpásztor szeretetteljesen válaszolt és a magyar kath. tanítóknak az új évben kifejtendő működésére áldását küldte.

Népevelés — kenyérkérdés. Egyházzellenes törekvéseiről igen jól ismert «Pesti Hirlap» nagy bölesen kísüti, hogy a népevelés terén a legelső szempont az, hogy az okleveles tanítónók álláshoz jussanak, azoknak kenyérük legyen. Igaz, hogy sok az állás nélkül való tanítónó, de ez a nevelés munkáján kívül álló ügy: volt idő, mikor tanítóhiányról panaszkodtak. De hát nem erről van szó. Fáj a kath. egyházat üldöző liberális újságnak az, hogy az apácák hazánkban mint tanítónók. Mikor azt lehetett az egyház apácainterezeteire ráfogni, hogy hazafias szempontból megbizhatatlanok, akkor azért kívánta az apácákat kiirtani. De mert ma már ilyet még sem mer ezen hazafias szempontból is példaszzerű intézetekre ráfogni, hát kiirtásukat kívánja azért, hogy az apácák helyett világi tanítónók alkalmaztassanak s ezáltal az állás nélküli tanítónók álláshoz, kenyérhez jussanak. Így lesz előtte a népevelés fontos kérdése egyszerű kenyérkérdéssé.

Kerelem. Felkérem azon kartársaimat, kik *inasmithont* vezetnek, hogy közvetlenül avagy e lap útján sziveskedjenek közölni, hogy a vezetésök alatt álló otthonba mily szorakoztató-játékok vannak bevezetve s mily lapokat járatnak? Kartársi üdvözléssel vagyok Jászberény, 1909 év január 1-én, Legeza Mihály h. ipariskolai igazgató.

Köszönet nyilvánítás. *Komoz* Menyhért prépostkanonok ur, Jászberényből Egerbe való távozása alkalmával a jászberényi róm. kath. tanítói könyvtár gyarapítására 200 koronát adományozott, melyért ez uton is köszönetet mond a tanítótöztület.

Ifjúsági előadások. A jászói és j.-váraljai kath. ifjúsági egyesület folyó december hó 26-án karácsony másodnapján műkedvelői színelőadást rendezett. Előadott az Erdősi Károly által írt «*Ósi erények*» című nagyhatású történelmi színjáték Hunyadi János korából, három felvonásban. Az előadás úgy erkölcsi, mint anyagi tekintetben igen szép sikert eredményezett a fentírt ifjúsági egyesület javára. Ez alkalomból Dr. Takács Menyhért jászóvári prépost praelátus úr ömeltősága — ezen ifjúsági egyesület fővédnöke — 20 koronát adományozott. Ezen kívül felülizettek még Szepessy Géza rendi főszámvevő, az ifjúsági egyesület egyházi elnöke 5 koronát, Mester Károly városi főbíró 2 koronát, Gulik-család 5 koronát, N. N. 3 koronát, összesen 35 koronát. A nemeslelkű felülizetők ez uton fogadják az ifj. egyesületnek halás köszönetét. A tiszta bevétel 117 kor. 40 fillér volt T. G. e. i. ügyv. alelnök.

Harc a pornográfiá ellen. Pozsony város törvényhatósága elhatározta, hogy a pornográfia és a hazafiat-

lan egy krajcáros lapok terjesztésének korlátozása és eltüntetése tárgyában feliratot intéz a kormányhoz, és ezt a feliratot pártolás végett megküldi az összes törvényhatóságoknak.

Bécs iskolái. Bécs városa igen sokat áldoz iskolákra. Az utolsó 13 év alatt 100 iskolát szerveztek a város tiz kerületében. A városi hatóság keresztényes szellemére vall, hogy iskoláiban a vallásos nevelésre nagy gondot fordít. Nem tűri iskoláiban a felekezetenküli tanítókat. Az iskolák építése és felszerelése meg példaszzerű. A hatóságnak az az elve, hogy a templom után az iskola legyen az első épület, hogy a gyermek örüljön, ha az iskolába lép. Nem csak a tanítás munkáját tegeye tökéletesebbé a felszerelés, hanem a gyermeklélek minden szükségletét kielégítse. Legyen vidám, jókedvű a gyermek az iskolában. A bérkaszárnnyak udvar és játéktér nélkül csak a tanítás hajlékai, de nem nevelőhelyek is egyszersmind. A 100-ik iskolát nagy ünnepélyességgel szentelték föl a napokban. Igazi kultur-épület ez. Mintegy 2500 m² területen háromemeletes épület. Van tágas udvara, játszótér és az épületet virágültetvények veszik körül. Van benne 43 tanterem, 2 külön rajz és 3 tornaterem, 10 tanítói szoba. A tornatermek tetőzete facement. Ezek terraszul szolgálnak, hová órák között kényelmes lépcsőn jutnak fel a tanulók rövid tüdülésre. A leánygyermeknek háziás nevelésére szolgál a konyhahelyiség. És egyttal a nagy város humánus feladatait is teljesíti. A konyhákkal kapcsolatosan három étterem is van. Ezekben a napközi otthonra utalt gyermekek tartózkodnak és jutnak élvezhető eledelhez. Egyttal a szegények táplálkozásáról is itt gondoskodnak, sőt a munkásosztályból többen abonálnak ebédet az iskolai konyhán. Iskolai ünnepekre a tornatermek szolgálnak. Két tornaterem úgy van építve, hogy a közfal könnyen szétszedhető s így könnyű szerrel a két teremből egy közös nagy terem alakítható. Az épületben gőzfűtés és villanyvilágítás van bevezetve. Nem érdektelen, hogy ennek a mintaszzerű épületnek építési költsége 770.000 koronát tesz ki. Jellemző az épület homlokzatának felirása: *«Bécs védelmébe veszi a gyermekét»* szavak hirdetik a közönségnek, hogy a város a kulturális feladatok iránti érzékkel bír.

Pásztorjáték. A dunakeszi tantesület dec. hó 25. és 27-én pásztorjátékot rendezett. Előadott *A megkerült gyermek.* Karácsonyi pásztorjáték öt részben. Irta és zenéjét szerzette: Szabó János. A begyült jövedelmet iskolai célokra fordítják.

Jutalom egy tanítónak. A «Magyar nyelv Terjesztő Egyesület Resicabányán» a magyar nyelv sikeres tanításáért Thuránszky Zsigmond kath. tanítót 100 korona jutalomdíjban részesítette. Ezt azért is közöljük, mivel célszerűnek tartunk minden alkalmat felhasználni arra, hogy a katolikus egyház ellenségei előtt a mi iskoláink életrevalóságát bizonyítsuk. Ez az eset is elismerés a kath. iskolának.

Szerkesztői üzenetek.

F. S. Köszönet az értesítésért. — **R. A.** és **T. Zs.** Köszönjük az értesítést. Örömmel használtuk fel. A megígért értesítéseket is várjuk. — **K. S.** Beérkezett. Jönni fog. Üdvözet. — **L. M.** Köszönjük az értesítéseket. — **D. D.** Beérkezett. Közölni fogjuk. Gyakorlati kérdést ismert. — **M. F.** A korpótléka joga van, amint a törvényes öt évet betöltötte. Mindenesetre szorgalmazza előbb annak folyosítását, mert a nyugdíjkérvényhez csatolnia kell a díjlevelet. — **Sch. K.** A kéredezett könyvek címét levélben irtuk meg. Bármely könyv megrendelhető a Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatalában. — **T. G.** Köszönet az értesítésért. — **R. L.** 1. Az említett Népekkar kéziratát küldje be nagys. és főtiszt. Erdősi Károly úrhoz, a Szent-István-Társulat igazgatójához Budapest, VIII. Szentkirályi-u. 28. szám. 2. Igen. — **K. B. Szinye.** Az illető tanítóárva érdekében eljárunk a legnagyobb készséggel. Sziveskedjék ez

év június havában figyelmünket az ügyre felhívni. — **V. G.** Már lezártuk a hozzászólásokat. Esetleg felhasználjuk. — **H. A.** Szorgalmazni fogjuk. — **G. K.** Az Esztergomban létesítendő kath. tanítói árvaházra az adományok közvetlenül a kath. tanítói árvaházalap elnökehez, dr. *Walter Gyula* prelátus-kanonok, szemináriumi kormányzóhoz Budapest. IV. Papnevélő-intézet küldendők. A kath. Tanítói Segélyalap tagsági díját a plébános-igazgató a kerületi esperes-tanfolygylőhöz küldi be.

Felelős szerkesztő: **Ember Károly.**

Kérem! Zavarok és késedelmek elkerülése végett minden hirdetésre vonatkozó levelet a kiadóhivatal címére — nem szerkesztőség — kérünk küldeni.

PÁLYÁZATOK.

Esztergomi érseki megye.

Felsőlegénd (Hont m.) Szénavár fiókközségben róm. kath. iskolánál tanítói állásra *január 17-ig* pályázat hirdettetik. Javadalma: föld, termény, fa, készpénzben 1000 kor. Két szoba, konyha, kamra, istálló. Tót nyelv ismerete szükséges. *Csizmár Márton* esperes, iskolaszéki elnök. 17 1—1

Szekelyfalvi róm. kath. iskolánál osztálytanítói állásra *január 17-ig* pályázat hirdettetik. Fizesése 1000 kor. kertültemény és egy bútorozott szoba. Köteleessége: I—II. osztályt önállóan vezetni, ismétlőiskolát tartani és a gyermekekre a templomban felügyelni. Tanítónök is pályázhatnak. Kérvények morva-szentjánosi plébániahivatalhoz intézendők. 14 1—1

Farkashidai kath. tanítói állás betöltendő. Fizesés 1000 kor., lakás. Határidő *január 10.* 15 1—1

Az **illésházai** róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettetik. Javadalma 1000 kor. Elöléptetés esetén az osztálytanítói állás megüresedik, ez esetben erre pályázat hirdettetik. Javadalma 1000 kor. Pályázati határidő *január 14.* Kérvények a nagymagyar (Pozsony megye) esperesi hivatalhoz intézendők. 12 1—1

Nagysurány községben (Nyitra m.) róm. kath. iskolánál hatodik tanítói állás szerveztetvén, annak betöltésére okleveles nőtlen tanító keresetik. Fizesése: egy szobából álló lakás a legszükségesebb bútorral, melynek pénztérteke 90 kor., ágynemű nem adatik. Államségély 900 kor., iskolapénztárból 100 kor. Kérvények iskolaszékhöz *január 17-ig* küldendők. Eskütételi bizonylat is csatolandó. A megválasztott tanító állását azonnal elfoglalni köteles. Csak férfitanítók pályázhatnak. 21 1—1

Besztercebányai egyházmegye.

A **mosóczi** (Turóc m.) róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettetik. Díjlevél szerinti évi jövedelme 1000 korona. Ezen fizesését, levonva ebből azon csekély összeget, melyet maga hajt be havi részletekben, készpénzben pontosan kapja. Kegyuri adomány címén, női kézimunka tanításáért 20 méter búkkhasábfát kap, itteni értéke 140 korona. Tanterem fűtésére külön 12 köbméter keményfa járul. Törvényszerinti szép kényelmes lakás, kőfallal bekerített házikerttel és szükséges melléképületekkel. Remekmű orgonánk szakszerű kezelésére és precíz egyházi énekre súlyt fektetünk. Tannyelv magyar-tót. Kántortanítói oklevéllel s egyéb okmányokkal felszerelt folyamodványok *január hó 19-ig* alulirothoz intézendők. Állás azonnal elfoglalható. *Klein Emi* pléb., isksz. elnök. 22 1—1

Csanádi egyházmegye.

A rögendorfi (Torontál m.) róm. kath. részben osztott (kéttanítós) népiskolához kántortanító kerestetik. Fizetése: 900 kor., államségéllyel 1000 kor., államségélyes korpótűk, stóla, kellő lakás és pótkert vagy 20 kor. kerttelmény. Kötelessége egy tanterem, ismétlőiskola vezetése meg a kántori teendők elvégzése. Kik valamely szlav nyelvet tudnak, előnyben részesülnek. Az állás január 24-én elfoglalandó. **Kérvények január 20-ára** az iskolaszéki elnök címére küldendők. *Grósz György* plébános Bégászentgyörgy. 19 1-1

Pécsi egyházmegye.

Regenye fiókköztségben a kántortanítói állásra pályázat hirdetik. Javadalma: három szobás lakás mellékhelyiségekkel. Kézpénz 800 kor. A tanító által megveendő és a hitközségi tagok által — legfőlebb Pécs távolságról — szállítandó fára 60 kor., iskolafűtésre 20 kor. 372 □-ol házikert. Ret. takarmány értéke 50 kor. Szántóföld 5473 □-ol, a tanító munkáltatja és fizeti adóját. Legeltetési jog 20 kor. Erdőrészlet. Stóla illeték kb. 24 kor. Próbaenkítés január 17-én Göresönyben, vagy a választás napján *január 18-án* d. e. 10 órákor és oklevél megkívántatik. Istentisztelet és tanítás nyelve magyar. Utiköltség semmi esetben sem térítetik meg. **Kérvények** intézendők. Plébániahivatal, Göresöny (Baranya m.) 18 1-1

Szakes (Tolna m.) róm. kath. öt-tanerős iskolához okleveles osztálytanító kerestetik, aki a kántorságban állományon — meg a nagy szünetidőben is — segédkezni tartozik, s azt esetről-esetre önállóan is köteles lesz végezni. Javadalma: a) Egy butorozott szoba tisztogatással, értéke 120 kor. b) Kántortanítótól 240 kor. kézpénz és ételmezés, értéke 360 kor. c) Fizetést kiegészítő fűtés természetben, értéke 60 kor. d) Államségélyből 340 kor. Összesen 1120 korona. Pályázati határidő *január 20.* Az állomás február 1-én elfoglalandó. Felszerelt kérvények *Vilkorits Ferenc* iskolaszéki elnök, plébánoshoz küldendők. 16 1-1

Székesfehérvári egyházmegye.

A csakberényi kántortanításra ujoilag pályázat hirdetik. Javadalmazása: kétszobás lakás, pince, istálló, lészér, éléskamra. Kert a belsőségben 151 □-ol, tágas udvar, 18 kat. hold és 1208 □-ol földdel. bérbeadva 624 kor., mintegy 50 pozsonyi mérő rozs 260 kor., pénzilletmény 70 kor. Az uradalomtól 18 méter dorongfa, házhoz szállítva 64 kor. ismétlők tanításidija 42 kor. Szentmise alapítványok és ostyasütés 16 kor. 28 fillér. Stóla körülbelül 50 kor. Uradalomtól fagyú és hus fejében 2 kor. 10 fillér. Az adót a kántortanító köteles fizetni. Kötelessége a kántori teendőkön kívül a IV—VI. osztatlan fiú- és leányiskola vezetése. Sajátkezüleg irt pályázatok kántortanítói oklevéllel, működési bizonyítvánnyal felszerelve *február hó 17-ikéig* a kerületi esperes-kanonok, *Keijter János* úr címére Vertesacsba küldendők. 18-án délelőtt 10 órákor próbaenkítés. Állás azonnal elfoglalandó. Utiköltség nem térítetik. *Kovács Alajos* plébános, elnök. 10 1-1

Szombathelyi egyházmegye.

A szenteleki róm. kath. V. tanítói állásra hirdetett pályázat határideje *január 16-áig* meghosszabbították, mivel a lap 61. számában hirdetett pályázatból tévedésből kimaradt, hogy a *német nyelv ismerete föltétlenül* szükséges. 11 1-1

Veszprémi egyházmegye.

A balatonhenyei róm. kath. kántortanítói állásra *január 20-ra* pályázat hirdetik. Fizetés — mindent kézpénzben számítva — 1000 korona, amiből 530 kor. államségély; kétszobás lakás mellékhelyiségekkel. Kér-

vények a szentbékálai plébániahivatalhoz (Zala m.) u. p. Köveskalla január 19-ig beküldendők. Állás azonnal elfoglalandó. *Iskolaszék.* 20 1-1

Egyházi Uj Népektár.

Ima- és énekeskönyv **Máté János** kántortanító által szerkesztve, a veszprém-egyházmegyei hatóság által 1876—1908. sz. alatt jóváhagyva, most jelent meg **Nádai J.** könyvkereskedésében, **Keszthelyen.** Ezen csinos és tartos kiállítású könyv magában foglalja az egyházi évből előforduló összes ünnepekre és egyéb alkalmakra szokásos imákat és énekeket. Különösen a szentmise alatti és szentkeresztuti imák szép képekkel vannak illusztrálva. Igen alkalmas az iskolába járó növendékeknek, mert a szentmise alatti szolgálat módját (ministratio) is magában foglalja. Nyomása és kiállítása felveszi a versenyt a hasonló művekkel, ára megis esekély; erős kötésben 50 fill., de kapható különféle díszkötésben is jutányos áron. A kántortanító uraknak mutatóvány-példányt kívánatra küldök portamentesen megrendelés céljából 50 fillér bektüldés ellenében. — Elarisitókunk 20% árengedményt adok. 671

ELFOGYÓFÉL BEN

van az oly nagy keresletnek örvendő b. e. **Csima István** tőkántor által összeállított, az egész országban ismeretes 253 válogatott szép orgonakiséretű gyász-mise-énektár. Mig az új kiadás megjeleneik, az eredeti 8 korona ár helyett **5 koronáért** kapható a szerző özvegyénél Kiskunfélegyházán. Az új kiadás ára ismét 8 kor. lesz. 6 2-2

Szelvény. *E szelvény és 70 fillér levél-bélyeg beküldése ellen minden tanítónak joga van az 1 K 20 fill. holti árú, most megjelent 1909. évi Zsebtalasz egy példányára, amely 15 különféle szimfonikus térképet, és számos közérdekű földrajzi és esillagászati tudmivalót tartalmaz. Magyar Földrajzi Intézet. Budapest, Rudolf-rakpart 8. sz.*

8 2-3

Orgonászoknak

Kimerítő

árjegyzék

most jelent

meg Ingyen

és bér-

mentve

küldetik.

n-külözhetetlen művek (harmoniumra is használhatók). **Nemesovits:** Gyakorlati orgonasz K 3.— — **Unepi** praludiumok K 1-30. — **Körner:** Gyakorlati orgonasz (646 drabbal) K 1-40. — **Volfgram:** Praludium album K 1-30. — **Volekmar:** Unepi praludiumok K 1-30. — **Kiss:** Pralatio org. kíséretei K 2.— — **Hesse:** Album (kiváló) K 3-60. — **Rinck:** Elő- és utójatekok (remek) 2-50. — **Rinck:** Gyakorlati org. iskola K 3-60. — **Kontor:** Hazánk Nagyszonyja (10 Maria dal) 3.— — **Harmonim gyöngyei** K 2-40 **Micko:** Cottage org. album 2-70. — **Jansen:** Harmonium album (100 atirat.) K 2-40. — **Wannaus:** Harmonium iskola K 2.— — **Köhler:** Gyakorlati zongoraiskola 3.60. **Hömann:** Hejedü iskola 2-50.

BRIGHTA E. zeneműkereskedése Törökbálint (Pestmegye).